

Իրանը բողոքել է Թուրքիայի վարչապետի «անդաստիախանասու» արտահայտությունների առթիվ

ԹԵՐԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ-ՆԱՍՈՒ-ՏԱՍՍ: Իրանում Թուրքիայի Հանրապետության գործերի ժամանակավոր հավասարմասարը հուլիսի 14-ին Իրանի Իսլամական Հանրապետության արտգործնախարարություն է հրավիրել Իսլամական Հանրապետությունում ուսանողների զանգվածային ցույցերի առթիվ Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էլբեկի արած «անդաստիախանասու» արտահայտությունների կաղաքականացմանը դարձրած քննադատմանը: Այդ մասին այսօր հաղորդել է ԻՌԱԱ լրատվական գործակալությունը: Երեւոյի օրը Թուրքիայի վարչապետ Բյուլենթ Էլբեկը հայտարարել էր, որ Իրանում տեղի ունեցած վեցօրյա ընդհարումները, որոնց հետեւանում էրկու մարդ է զոհվել, «բնական» հակազդեցությունն էին «իր դարձ արած բռնացման վարչակարգի» գոյությանը: Իրանի արտաին կազմակերպչական գերատեսչությունը Էլբեկի հայտարարությունները բնութագրել է որպես «անդաստիախանասու» եւ «բարիդրացիության սկզբունքներին հակասող»: Այդ առնչությամբ բողոք է հայտնվել Իրանում Թուրքիայի գործերի ժամանակավոր հավասարմասարին:

Քոչարյան-Ալիեի հանդիպում ժնեում

Լուծումը ինչպե՞ս կընդունի ժողովուրդը

ՆԱԲԵՆ ԳՐԱԲԱՅՈՒՆ, Կրակով, Լեհաստան
Հուլիսի 15-18-ը Ռոբերտ Քոչարյանը նախարարներ Վարդան Օսկանյանի եւ Սերժ Սարգսյանի հետ կզգնվի ժնեում հանդիպելով Ադրբեջանի նախագահ Չեյդար Ալիեին: Հանդիպումն անակնկալ չէր, դեռեւս մոսկովյան եւ դավոսյան հանդիպումների ժամանակ թայմանավորվածություն էր ձեռք բերվել հուլիսի սկզբին հանդիպելու Լյուսեմբուրգում, սակայն Ալիեի հիվանդության դաժնառով այդը ձգձգվեց:
Հուլիսի 15-ին Ռեյտոտոլիսայի կողմնակց Վարդան Օսկանյանը մեկնեց ժնե: Ռոբերտ Քոչարյանին ճանապարհորդ Լեհաստանի փոխվարչապետը եւ այլ բարձրաստիճան անձինք, որոնք կազմակերպել էին հանդիպումը եւ կնարկվելիք

հարցերի օրակարգին, հաջողություն մարտնչին, իսկ Վարդան Օսկանյանը ինքնաբերական Ա. Կվաքենյանի գրասենյակի ղեկավարը եւ անվանագրության խորհրդի արտադրող «Ազգին» ասացին: «Շատ բան է կախված այս հանդիպումից, եւ Եվրոխորհրդին անդամակցելը, եւ ներդրումները, եւ ինտերգացիան համաեվրոպային կառույցներին»:
Արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը Կրակովի մայր եկեղեցու նախագավիթում լրագրողներին մտազարդ հարցրեց. «Ինչպե՞ս կընդունի ժողովուրդը, եթե լուծումը կայանա»: Պատասխանը չզսնվեց, Լեհի հարցադրման մեջ հասկանալի էր, ամեն ինչ թայմանավորված է «լուծում» բառի բովան

դակությամբ: Նախագահի մամուլ խոսնակ Վահե Գաբրիելյանը եւ արտա նախարարներ Ս. Սարգսյանն ու Վարդան Օսկանյանը փաստեցին, թե փոխզիջում է լինելու, եւ ոչ թե միակողմանի զիջում: Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահները փորձելու են թայմանավորվել «ինքնավարության ամենաբարձր աստիճան» եւ «ընդհանուր դեմքերով» ձեռնարկությունների սիրություն: Վարչապետի Արեւելյան հետազոտությունների կենտրոնում Ռոբերտ Քոչարյանը նշեց. «Եթե այսօր լինեք Ղարաբաղյան հակամարտությունը, ապա Կոստովն կկրկնվեք, բայց մենք լուծեցինք անձամբ մեզ վրա վերցնելով ողջ բեռը, խնայելով ԱՍՕ-ի հնարավորությունները, եւ 1994 թվի մայիսից, թեւ Ղարաբաղում չկան խաղաղադատի գործեր, զինա

դադարը դադարեցվում է, ձեռնարկվել են էթնիկական կեցությանը թայմանավորված սահմաններ»:
Շարք նախագահը կվերադառնա ժնեից եւ թարգ կլինի, թե նրա նշած երեք անկասելի սկզբունքներից որին է համաձայն Ալիեի: Հիշեցնենք ա) կողմերի իրավահավասարություն, բ) բնակչության անվտանգություն եւ գ) ԼՂՀ-ի իրեն բանակցությունների լիարժեք կողմի ճանաչում:
Չժողանանք, որ Ղարաբաղում դեռեւս անդամաձ է, ու հասկ չէ՛ կարող ջրբաժան ԼՂՀ զինված ուժերի, նրա հրամանատար եւ ԼՂՀ ՊՆ ղեկավար Սամվել Բաբայանի ու ԼՂՀ նախագահ Արկադի Դուկասյանի միջեւ հակադրության կարգավորման հարցում:
Տես նաեւ էջ 3

ՔԱՂԱՍԱԳ

Աւոս Աղաբաբյանը ընդամենը «բերան էր ենթարկվել»

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Աւոս Աղաբաբյանը ո՛չ ձեռքակալվել է, ո՛չ կալանի սակ է վերցվել», հայտարարեց 33 Գլխավոր դատախազության մամուլ արտադրող Գուրգեն Ամբարյանը:
Դժգոհություն հայտնելով հայաստանյան որոշ լրատվամիջոցների տարբեր իր խոսքերով «իրավաբանորեն ոչ միջոց ձեռնարկումներից», որն Ամբարյանը խնդրեց ձեռք, որ Աղաբաբյանի համայնադրմանը անհրաժեշտ է մարզահամալիրի սնորհ Աւոս Աղաբաբյանի նկատմամբ իրավապահ մարմինների կողմից հուլիսի 14-ին կիրառված միջոցները ղեկավարելու և որակել որպես «նենյական գործողություններ կատարելու համար բերան ենթարկվել»: «Բերան ենթարկելու անհրաժեշտությունն ու ժամկետը որոշում է այն կնիքը, որի վարություն գտնվում է սկզբնական գործը», դարձրեց Աղաբաբյանը հայտարարության մամուլ արտադրող:
Աւոս Աղաբաբյանն իր աշխատանքի շարժել է զինված իրավապահների կողմից հուլիսի 14-ին: Նրա հետ միասին տարվել էին մոտ երեսուն անձ: Ըստ չճշված տեղեկությունների, հուլիսի 15-ին, Աղաբաբյանից բացի, ազատ են արձակվել նրա հետ բերան ենթարկվածների մի մասը:

Խոսքը արտադրողները ծխախոտի մեջ ավելացնում են հասուն հավելանյութեր՝ խորացնելով օրգանիզմի կախվածությունը սիկոտինից

ԼՈՒՆԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ-ՆԱՍՈՒ-ՏԱՍՍ: Միգրանտների համաբնակչության խոսքը արտադրողները ծխախոտի մեջ հասուն հավելանյութեր են խառնում, որոնք սիկոտինը ծխողի օրգանիզմի կախվածությունը սիկոտինից: Ինչպե՞ս հայտարարել է Սերժ Բրիտանիայի առողջապահության նախարարության ղեկավար Թեոս Զոուելը, անհրաժեշտ են ցատկ կոնսուլացիաներ եվրահամաձեռնողի առողջապահության կոմիտեի ղեկավարության հետ, որոնք սիկոտինը վերանայվեն եվրամիության ղեկավար հրահանգները սիկոտինների արտադրության սահմանափակումները:

Ինչպե՞ս նշում է Պրես առաջնորդը՝ բրիտանական լրատվական գործակալությունը. «մասնավորապես «Ֆլիկո Մորիս» ընկերությունը, որն արտադրում է «Մալորո» սիկոտիններ, ըստ որոշ սվայմերի, օգտագործում է «բրեյ» սիկոտինի սիկոտին հավելանյութեր: «Ե» բրիտանական հավելանյութային կազմակերպության ներկայացուցիչ Բլայվ Բեյքսի սվայմերով, ծխախոտի հավելանյութերը հանգեցնում են օրգանիզմի կողմից սիկոտինի ավելի ակտիվ յուրացման եւ խախտում մարդու ուղեղի ու նյարդային համակարգի գործունեությունը:

Արմեն Տեր-Սահակյանի գործով դատական նիստը նորից հետաձգվեց

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արմեն Տեր-Սահակյանի գործով հուլիսի 15-ի դատական նիստում դատարանը հաստատեց փաստաբան Սեդա Մաֆաբաբյանի լրագրողությունները՝ որպես անբասանյալ Աղաբաբյանի դատապարտում: Հիշեցնենք, որ վերջինս նախորդին հրաժարվել էր իր դատապարտումը վերանայելու Աղաբաբյանի ժողովուրդներից: Դատարանը բավարարեց դատախազի մեղադրությունը գործի նյութերին ծանոթանալու համար ժամանակ սրամադրելու մասին, եւ դատական նիստը հետաձգեց մինչեւ հուլիսի 26-ը:

Քոչարյանը ժամանեց Թուրքիա

ԱՆԿԱՐԱ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆԻԱՅԻՆ-ՆԱՍՈՒ-ՏԱՍՍ: ԱՄՆ-ի դատախազության նախարար Ռիչարդ Քոնդեն այսօր դատախազական այցով ժամանեց Թուրքիա: Պենսիլվանիայի ղեկավարը քուրդական ղեկավարության հետ կնարկվելու է ռազմական բնագավառի երկրորդ հարաբերությունները: Կոստանտինոպոլիսում Արեւելյան կազմակերպությանը եւ Կիպրոսի հիմնախնդրի կարգավորման ուղիները: Դիվանագիտական աղբյուրների սվայմերով Անկարայի մտադիր է հերթական անգամ Վաշինգտոնի հայտարարել, որ Կիպրոսում իրադրության կարգավորումը հնարավոր է միայն այսօր կոչված «Հյուսիսային Կիպրոսի Թուրքական Հանրապետության» ճանաչման դեմքում:
Ռիչարդ Քոնդենի այցն սկսվեց Երբի հարավի Աղաբաբյանի գտնվող Ինքնիշխան ամերիկա-քուրդական համասեղ ռազմատարածության այցելելով: Այնտեղ տեղաբնակված է կոստանտինոպոլիսի ամերիկացիները, որը Պարսից ծոցի դատախազի վերջնականում հետո 36-րդ ռազմատարածության վերահսկելու «հետախուզություն հյուսիսից» գործողությունն է իրականացնում:

Կոնգրեսականները փնտրել են հոգուս Լեոնային Ղարաբաղին 20 մլն դոլար ուղղակի օգնություն սրամադրելուն

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՆԿԱՐԱ: Միացյալ Նահանգների կոնգրեսի Լեոնային Ղարաբաղին իր օգնության հասկացումները ենթակառուցված են Կոնգրեսի 2000-րդ ֆինանսական տարվա օտարերկրյա գործառնությունների մասին օրենսգրքից, որը կեն է ներառում Լեոնային Ղարաբաղի կառավարությանը 20 մլն դոլար ուղղակի ամերիկյան օգնություն սրամադրելու մասին: Ուժի մեջ է մտնում Աղաբաբյանի արտադրության ակտի 907-րդ հոդվածը, որն արգելում է ուղղակի ամերիկյան օգնություն սրամադրել Ադրբեջանի կառավարությանը՝ Բախի կողմից իրականացվող Հայաստանի եւ Լեոնային Ղարաբաղի ապօրինի քաղաքական անջնջմանը: Ուշագրավ է, որ օրենսգրքում Լեոնային Ղարաբաղը ներկայացված է որպես ինքնուրույն միավոր աշխարհի բոլոր մյուս երկրների բվում, որոնց ԱՄՆ-ը մտադիր է 2000 թվականին ֆինանսական օգնություն ցույց տալ: Այդ միջոցների ընդհանուր գումարը կազմում է 12,85 մլրդ դոլար, որից 725 մլն դոլարը նախատեսված է նախկին խորհրդային հանրապետությունների համար: Հայաստանին եւ Վրաստանին բաժին կընկնի 85 եւ 90 մլն դոլար: Հնայած 907-րդ հոդվածին 2000 թվականին ԱՄՆ-ի կառավարությունը կարող է «անճան» մարդասիրական օգնություն սրամադրել Ադրբեջանի ոչ կառավարական կազմակերպություններին, որը չի ղեկավարում գերազանցի 25 մլն դոլարը՝ այդ հանրապետությունում ժողովրդավարական ինստիտուտների զարգացման եւ մարդու իրավունքների դատախազության նպատակով:

Փաստելով ԱՄՆ-ի կոնգրեսում իր քաղաքական ներկայացնելուն նպատակաուղղված Բախի ջանքերի լիակատար ծախսողովորդը՝ Ադրբեջանական Թուրան գործակալությունը հաղորդում է, որ Ադրբեջանին լրացուցիչ խնդիրներ են ստատում: Լույս աղբյուրի համաձայն, կոնգրեսականներ են Եւթի Փելուզյան եւ Տո Լոլենթերը մտադիր են լրացուցիչ թայմաններ մտցնել օտարերկրյա դեմքերին ԱՄՆ-ի կողմից օգնություն սրամադրելու մասին օրենսգրքում: Բախն կարող է Վաշինգտոնի ֆինանսական աջակցության հույս ունենալ Լեոնային Ղարաբաղի գծով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համաձայնագրի վերջին ծրագիրը ընդունելու դեմքում միայն, ի դատախազության ուղիով հանդես են եկել դատախազական երեսն ու Սեփականները:

Ադրբեջանին սիկոտին կարող է դատախազել նաեւ կոնգրեսական Տոն Փոսթերի նախաձեռնությունը: Նա մտադիր է հասնել օրենսգրքում հասուն կեցի ներառմանը, որը կոչ է անում ուղղակի երկխոսություն հաստատել Ադրբեջանի եւ Լեոնային Ղարաբաղի միջեւ: Պատճառնական Բախն դարձրեց իրաժարվում է այդ գաղափարից, որը կարողացավ «զերծ դադարել» Թուրքիային 907-րդ հոդվածի գործողությունից, սակայն այդպես էլ չկարողացավ համոզել կոնգրեսականներին քեկուզ մեղմացնել դրա աղբյուրությունը Ադրբեջանի նկատմամբ:

Լեոնային կոնգրեսում Ադրբեջանի ջանքերի ծախսողովորդը կարող է նաեւ հրեական լրքրի աջակցությունը կորցնելու հետ: Ըստ Երեւոյի, Խարաբեյի հետ երկխոսություն սկսելուն նպատակաուղղված Հայաստանի ջանքերն ապարդյուն չանցան:
Մի քանի դեմքերի կարծիքով, ԱՄՆ-ի օրենսդրության նման դեմքերում կայելու է Բիլ Բլիքսոնի վարչակարգի անուղղակի աջակցությունը, որը կարողացավ «զերծ դադարել» Թուրքիային 907-րդ հոդվածի գործողությունից, սակայն այդպես էլ չկարողացավ համոզել կոնգրեսականներին քեկուզ մեղմացնել դրա աղբյուրությունը Ադրբեջանի նկատմամբ:

Վարձակաի Արեւելյան ուսումնասիրությունների կենտրոնը Եվրոպայում հայտնի կառույց է, որը փորձագիտական գնահատականներ է տրամադրում ինչպես լեհաստանյան դիվանագիտությանը, այնպես էլ հասարակական կարծիք է ձևավորում Արեւելյան Եվրոպայում: Վարձակա կասարած դասընթացային շրջանակներում նախագահ Ռ. Քոչարյանը հանդիպեց կենտրոնի արեւելագիտության բաժնի ղեկավարին՝ Մայքլ Բրայանին: Քոչարյանը հարցազրույց է անցրել նրա հետ:

«Շատ հանգիստ», ավելացնելով, թե յուրաքանչյուր սրբաբան կուսակցության համար դարձ է, որ մտակա հեռանկարում դա տեղի չի ունենա: Ինչը հաջգիտե նաեւ հավերժ Սոլաճյանի կարծիքն այս ցերեկների մասին, ուրեմն, «Ինչո՞ւ սադրել հարեւաններին, սրել հակասությունները նոր հովանավորներ փնտրելով»:

Տայասանը Ռուսաստանի դասանդը չէ

Սադրիչ այս հարցին Ռ. Քոչարյանն արձագանքեց ժոխով. «Չայասանի եւ Ռուսաստանի հարաբե-

Արցախի հարցի լուծման 3 անփոփոխելի սկզբունքներ

Ռ. Քոչարյանին առաջարկեցին մի տակա դասկերպեցին իրեն Ալիեւի տեղում, որը լուծել է Ադրբեջանին բացահայտ հնարավոր գիշուները, նա հայտնեց. «Ես ինձ եմ կանգնելու այդ դրոշմի առաջ... եւ կաննն դա բաց ու անկեղծ: Կան սկզբունքներ, որոնցից հրաժարվելը բացառվում է, նախ կողմերի լիակատար իրավահավասարությունը (Ղարաբաղն անկախ լինել չի կարող, ինչ-որ մեկից մյուսի կախումը բացառվում է),

ճանություն, նախ փողափական համաձայնություն, ապա սնտեսական համագործակցություն, թե՛ հակառակը: Այս հանելուկը դասաստան չունի, ինչպես հավի թե՛ մի առաջնության կամ գերի զոլերի հարցը սեւի վրա սոխիսակ զոլեր, թե՛ սոխիսակի վրա սեւ: Փոխվաստություն, կանխատեսելի վարագծով եւ փոխկադակցված սնտեսություններով, ահա բանալին:

Ի՞նչ է ակնկալում Տայասանը Լեհաստանից

ՀՀ նախագահը մանրամասնեց իր դասընթացային շրջանակային:

«Կովկասում շատ արագ վիճում են եւ գրեթե երբեք չեն հաւսվում»

Ռ. Քոչարյանի հանդիպումը ԼՏ Արեւելյան ուսումնասիրությունների կենտրոնում

րավիճակի մասին, ապա դասախանեց իրեն ուղղված հարցերին: Իսկ հարցերը միանգամակ էին. ա) Լեհաստանում զգուցավոր ստան են Ռուսաստանի հանդեպ եւ բ) Չայասանից 90-ական թթ. Լեհաստան գաղթած հայերի հանդեպ բավական բացասական տրամադրված: Չայասանի նախագահի ելույթը ճիշտ միտված էր այս լսարանի տրամադրություններին, միաժամանակ դիվանագիտական: Ռ. Քոչարյանը, բնորոշելով Կովկասում առկա իրավիճակը, ձեւակերպեց վերնագիր դարձած ասույթը. «Կովկասում շատ արագ վիճում են եւ գրեթե երբեք չեն հաւսվում կամ հաւսվում են շատ դժվար ու երկար»: Այս ձեւակերպումն ուղեցույց է թե՛ դիվանագետների, փողափական գործիչների, թե՛ փորձագետներին: Քոչարյանը համար, որոնք ձգտում են ամեն ինչ տեսնել սեւտոխիակ, աջ-ախյակ տիրույթներում: Ռ. Քոչարյանն ահագանցեց այն մտայնության մասին, որ այսօր Եւրոպայի է եւ Վրաստանում, եւ Ադրբեջանում. սրել վիճակն ու հակասությունները հանուն նոր հովանավորներ գտնելու, ինչպես, օրինակ, ԵԱՀԿ-ի անդամ դառնալու հավակնությունները, որոնք Իրանին եւ Ռուսաստանին մղում են կարծիք արձագանքի լրացուցիչ լրավածություն ստեղծելով սարածաբանում: «Ինչպե՞ս վերաբերվում Վրաստանի եւ Ադրբեջանի ցանկությանը անդամակցելու ԵԱՀԿ-ին» հարցին նախագահը դասաստա-

րությունները չեն կառուցվում դասանդի սկզբունքով: Դա մեր կամովին ընտրությունն է»: Ադրբեջանի հետ հարաբերություններում մենք Ռուսաստանի օժանդակության կարիք չունենք, բայց «Չայաստանի հարաբերությունները միշտ լուծել է դիտարկել հայ-թուրքական հարաբերությունների համատեղում»: Ազգային եւ ժողովրդական անվտանգության տեսանկյունից Չայասանը սարածաբանում ունի Ռուսաստանի օգնությունը: Չայասանը եւ Ռուսաստանը օգնավարական գործընկերներ են:

ապա անվտանգության միջազգային երաժիշկները»: Ռ. Քոչարյանն ընդգծեց, որ ԼՂՀ-ն բանակցությունների կողմ ճանաչելը խաղաղ հանգուցալուծման նախադրամաններ է: Նա «ընդհանուր ժողովրդական» հասկացությունը, որ առաջարկում են ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահները, համարեց «լավ, ճիշտ ձեւակերպում»: Ռ. Քոչարյանը համոզված է միայն փոխադասակցեց սնտեսական համագործակցության փողափականությունը խաղաղություն կրելի ողջ Կովկասին, Եվրոպայի սկզբունքով ինտեգրացիան: Եվ հարկ չկա փնտրել առաջ-

ճանները եւ շարունակությունը, որ ենթադրվում է Ալեքսանդր Կվաճեւսկու երեւան կասարելի դասաստան այցի ընթացում. ա) փողափական բնագավառում Լեհաստանի աջակցությունն ինտեգրվելու Եվրոպական կառույցներին, այստեղ Լեհաստանն առաջ է անցնել մեզանից: Եվրոպական փողափականությունը հիմնական ուղղություններից է Չայաստանի համար Եվրամիություն, ԵԱՀԿ, ԵԱՀԿ, Եվրատիրոջ, Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպություն, բ) ամենակարեւորը սնտեսության բնագավառում համագործակցություն: Առեւտրասնտեսական կապերը զրոյական մակարդակի վրա են: Առաջարկությունների փաթեթը եւ իրավական հիմն արդեն դասաբան են: Մնում է անհրաժեշտ տեղեկացվական հոսիք եւ շարունակել ապահովել հայ եւ լեհ թիզնեսմենների համար: Չայաստան, ի վերջո, Լեհաստանի համար կարող է դուռ դառնալ նաեւ այլ տուկաների բացահայտման: Առաջին խաղաղ խաղաղական թիզնես-ֆորումն էր, որը լուծել է շարունակություն ունենալ: Իսկ հայաստանցիները երկրորդ խաղաղ, որ հաճախ ապօրինի հանգրվանել է Լեհաստանում, սնտեսական զարգացման, բարեկեցության կայացման հետ մեկտեղ մասամբ կվերադառնա Չայաստան, իսկ նրանց հաջորդ տերունը կդառնա օրինադաս փողափակ:

Ն. ԳԵՐԱՐՅԱՆ, Վարձակա

Նասացույց են անում խաղաղ ժամանակ ժամանակ սղանված գինձառայողների հարագասները

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Բանակում խաղաղ ժամանակ սղանված գինձառայողների հարագասները հուլիսի 15-ին նասացույց են սկսել երեւանի Չանրադասության հրադարակում կառավարության շենի մոտ: «Մարդատարներին մահադասաի», «Տվել մեր երեխաներին» դասառներով նրան կառավարությունից դասանցում էին կարգուկարոն հաստատել բանակում, առաջ բացահայտել հանցագործությունները: Ճնողների դասանցների թվում էին մահադասաի գինձառայողների մահվան մեղավորներին, մասնավորապես հրամանատարներին, ինչպես նաեւ բանակի հրամանատարական կազմի համարումը բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներով եւ «անգրագետներին» վնդույն բանակից: Վերջիններս, ցուցարարների խոսքով, բանակում տեղ են գտել միայն հայերենի դասադասության գործում որոակի ավանդ ունենալու շնորհիվ: Նասացույցի կազմակերպիչ, «Հինվոր եւ իրավունք» հասարակական կազմակերպության նախագահ Մրա Չովաննիսյանը դասանցեց, որդեսգի իրենց հնարավորություն սղի իրականացնելու կանոնադրությամբ կազմակերպությանը վերադասակած իրավունքները, այն է՝ այցելել զորամասեր, տեղում ժողովրդային իրավիճակին: Նա նեցեց, որ իրենք ժողովրդային ակնկալում են նաեւ աջակցություն իրենց զոհված զավակների գերեզմանները բարեկարգելու համար: Ըստ նրա, կառավարությունը եւ այդ թվում դասադասության նախարարությունը հասկացել են որոակի գումար գերեզմանների բարեկարգման համար, սակայն դա բավարար չէ՝ յուրաքանչյուր գերեզմանի բարեկարգման համար անհրաժեշտ է 4-5 հազար դոլար: Նասացույցի մասնակիցները հայտարարեցին, որ իրենց դասանցները չբավարարվելու դեպքում նասացույցը կարող է վերանել հացադուլի:

Տամահայկական ուսանողական 4-րդ ժողովը չի կայանա

ԵՐԵՎԱՆ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ՄՈՏԵՂՈՒՆ. 1996-98 թվականներին երեւանում, «Պարմանի» կազմակերպության նախաձեռնությամբ, անցկացվել է համահայկական ուսանողական երեք վեհաժողով, որոնց մասնակցել են արքեր երկրների հայրուսավոր հայ ուսանողներ, ԼՆՆարկվել են նրանց հուզող բազմաթիվ խնդիրներ:

Սակայն այս արվա՝ թվով 4-րդ համահայկական ուսանողական վեհաժողովը, որը նախատեսված էր անցկացնելու հուլիսի 16-22-ին, եւ որին լուծել է մասնակցելին 22 երկրների մոտ 60 ուսանողներ, չի կայանալու՝ միջոցներ չլինելու դասառով Այդ առիթով հուլիսի 15-ին հրավիրված մանուկի ասուլիսում վեհաժողովի կազմկոմիտեի նախագահ Գրիգոր Ավագյանն ասաց, որ նախորդ արքերին իշխանությունները աջակցում էին իրենց, այդ թվում դասանցվող լինելու գումարներ հասկացնելով, մինչդեռ այս արքի թե՛ 33 նախագահը, թե՛ վարչապետը եւ թե՛ մի անի նախարարներ, չնայած բանակոր համաձայնությանը, վերջին օրերին հրաժարվել են դասանցվող մոտ 5 հազար դոլար գումար հասկացնելուց: ՀՀ կառավարությունում դա բացատրել են բյուջեի սղությանը:

Այդուհանդերձ, հուլիսի 15-ին արդեն Իրանից ժամանել են 9 ուսանողներ, որոնց, ինչպես նաեւ Չայաստանի ու Արցախի ուսանողների մասնակցությամբ վեհաժողովը մասնակիորեն կանցկացվի «Պարմանի» սղ միջոցների հաւակին:

Մ. Մ. Վանաճոր

ՎԱՆԱՃՈՐ

«Եկել է արվածի եւ չարվածի մասին խոսելու ժամանակը»

Վանաճորի փողափական Անդրանիկ Չարությունյանի մամուլ ասուլիսի առաջին հարցը վերաբերում էր Վանաճորի կենտրոնում շինարարության ծավալմանը: Քողափականը նեցեց, որ կենտրոնը ուսադրությունից իսկապես դուրս է մնացել մանականը վերջին արքերին, երբ Տարոն թողամաստում բազմաթիվ անավարտ բնակելիներ կային (այժմ էլ կան), եւ հնարավոր էր իչ ծախսերով շատ բնակարաններ կառուցել:

Վանաճորի փողափական Անդրանիկ Չարությունյանի մամուլ ասուլիսի առաջին հարցը վերաբերում էր Վանաճորի կենտրոնում շինարարության ծավալմանը: Քողափականը նեցեց, որ կենտրոնը ուսադրությունից իսկապես դուրս է մնացել մանականը վերջին արքերին, երբ Տարոն թողամաստում բազմաթիվ անավարտ բնակելիներ կային (այժմ էլ կան), եւ հնարավոր էր իչ ծախսերով շատ բնակարաններ կառուցել:

Իսկ այս արվա առաջին կիսամյակի 19 մլն.ից ոչինչ չի սացվել: Բնական է, որ նման դասանցներում կլինեն նաեւ դրոշմներ եւ փողոցների բարեկարգման ձգձգման, եւ սանիտարական վիճակի ու այլ հարցերում:

առաջ ունեցել են: Չրամասակարարման մասին խոսելիս փողափականը հիշեցրեց, որ 97-98 թթ. մինչեւ ջրմուղկոյուղու (Գուգարի) ԴՀ-ի տեղծումը, փողափականարանը 16-17 ժրադիր է իրականացրել, որոնց շնորհիվ փողափակ են ջրագծեր, որոնք թողամաստում բարելավվել է ջրամասակարարումը:

Ազգային

1 945 թ. հունիս: Եւր-Նոր է ավարտվել Մեծ հայրենական, որի հաղթանակին հայ ժողովուրդը ներդրել էր իր ծանրակշիռ ավանդը: Մայր արքա սր. էքմիածնում գումարված Ազգային եկեղեցական ժողովի (Մեծ) հիմնական նյութական Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրություններն են: Հունիսի 19-ին հավաքվում է ժողովի երրորդ նիստը, որի ընդունած որոշումներից է «Ազգային եկեղեցական ժողով գումարելու հասու կանոնադրությունը»: «Հաստատվում է ի գործադրում», այսպես է ստորագրում փաստաթուղթը Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գեորգ 2 Չորեկյանը:

Այսօր 54-ամյա բարձունից փորձել վերջնական այդ հիմնարար կանոնադրությունը, հիշելով, որ մինչ այ-

սական հարցերի: «Մեծ-ը որոշում է իր զգացմունքների օրակարգը եւ գործունեության ներքին հրահանգը»:

Այնուհետեւ «Հասու կանոնադրությունը «սահմանում է, թե ով է մասնակցում Մեծ-ին: Ժողովի անդամներն են. ա) սր. էքմիածնի գերագույն հոգեւոր խորհրդի անդամները, բ) Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսի իր ե-րմիակողմնակից եւ երուսաղեմի ու Կոստանդնուպոլսի մասրիարները, գ) Հայոց եկեղեցու բոլոր առաջնորդները: Որոշեց ծանոթություն կանոնադրությունը նշում է, որ «առաջնորդի անձամբ ժողովին մասնակցելը չկարողանալու դեպքում մասնակցում է թե-մի հոգեւորականության ընտրյալ հոգեւորական ներկայացուցիչը»: Վերջ նշված անձանցից բացի, Մեծ-ի անդամներն են Մայր արքայի, Մեծի սանն

մասնակցում են հոգեւորականները եւ Լազաւագիական չափահասություն ունեցող աշխարհական իրավասու ծխականները: Յուրաքանչյուր 5 հազար շուրջ ունեցող համայն ընտրում է մի ժամակիրակ, ընդ որում փոքր համայնները ըստ հարմարության միացվում են ժամակիրակ ընտրելու համար: Պատվիրակները ժամակիրակ կարող են ընտրել իրենց միջից կամ դր-սից:

Քանի որ, ինչպես նշեցին, մեր եկեղեցին ոչ 1945 թ., երբ ընդունվել էր կանոնադրությունը, ոչ էլ այժմ չունի միացյալ կանոնադրություն, փաստաթուղթը նշում է, որ «Մեծ ժամակիրակներ, անձնավորներ, անձնավորներ, ժամակիրակների ընտրությունը ՍՍՍՄ Միության սահմաններից դուրս գտնվող թեմերում կատարվում է ըստ տե-

կանոնադրության լույս աշխարհ գալու ժամանակ ժամանակներին ու հանգամանքներին, այն միանշանակ սահմանում է, թե՛ ինչպիսին է եւ Մեծ գումարելու, եւ կաթողիկոս ընտրելու կարգը:

Ինչ վերաբերում է Ամենայն հայոց կաթողիկոսի գործառնություններին, առաջ դրանց հստակ ձեւակերպումը տրված է «Հայաստանի Հանրապետության եւ ներքին սպիտակի սարածի վրա գործող Հայաստանյայց առաջնական սուրբ եկեղեցու կանոնադրության» մեջ, որն ընդունվել է 1991 թվականին: «Օայրագույն ժամակիրակ ու Ամենայն հայոց կաթողիկոսը Հայաստանյայց առաջնական սր. եկեղեցու անդրազանգ զույլը, երկխոսություն ու բարձրագույն իշխանավորն է»: Նրա «իրավասությունները հաս-

«խորհրդակցաբար երկխոսության մոդով ու Գերագույն հոգեւոր խորհրդի հետ խառը նիստում, բարձրաստիճան հոգեւորականներից կարող է նշանակել մեկ կամ ավելի կաթողիկոսական փոխանորդներ (ինչպես Գարեգին Ա-ն արեց անցյալ տարվա նոյեմբերի 30-ի հայրապետական կաթողիկոսաթիւ Ս. Գարեգին արք. Ներսիսյանին նշանակելով կաթողիկոսական ընդհանուր փոխանորդ-Ս. Լ.)՝ ճշտելով նրանց ժամանակաշրջանները եւ ժամանակաշրջանի ժամկետները»:

Փաստել, որ 1991 թ. փաստաթուղթը միանշանակ նշում է, որ Մեծ-ում կառավարում է կաթողիկոսական սեղադարը, մինչդեռ 1945 թ. կանոնադրությունն այդ իրավունքը վերադասում է Մեծի սանն Կիլիկիո կա-

Ազգային եկեղեցական ժողով գումարելու կարգ

54 սուրվա վաղեմություն ունեցող մի փաստաթղթի սեւություն

սօր մեր եկեղեցին չունի ընդհանրական կանոնադրություն (Մահմանադրություն): Նախ, փաստաթուղթը ասելու է Մեծ-ի սահմանումը, նշելով, որ դա «Հայաստանյայց առաջնական սուրբ եկեղեցու գերագույն կանոնադիր մարմինն է», գումարվում է սր. էքմիածնում եւ հրավիրվում Ամենայն հայոց ծայրագույն ժամակիրակ կաթողիկոսի կողմից, որը եւ նախագահում է Մեծ-ում: Վերջինիս «հիվանդության դեպքում Մեծ-ում նախագահում են Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսը, երուսաղեմի կամ Կոստանդնուպոլսի ժամակիրակը»: «Նրանց բացակայության դեպքում նախագահում է Ամենայն հայոց կաթողիկոսի սեղադարը կաթողիկոսի հանձնարարությամբ», նշում է հասու կանոնադրության 6-րդ հոդվածում: Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսը, երուսաղեմի եւ Կոստանդնուպոլսի ժամակիրակները Մեծ-ի նախարո անդամներն են:

Մեծ իրավասությանը ենթակա են հետևյալ հիմնական խնդիրները, բարոնակում է փաստաթուղթը. ա) ընտրություն Ամենայն հայոց ծայրագույն ժամակիրակ կաթողիկոսի, բ) ընտրություն սր. էքմիածնի Գերագույն հոգեւոր խորհրդի անդամների, գ) հաստատություն Ազգային-եկեղեցական սահմանադրության, դ) նկատարում եւ վճարահատություն եկեղեցական եւ այլ կանոնական եւ ընդհանուր հարցերի, ե) կարգավորում եկեղեցական սնե-

Կիլիկիո, երուսաղեմի միաբանության եւ Կոստանդնուպոլսի ժամակիրակության «մի-մի ներկայացուցիչները»:

Դառնալով աշխարհական ժամակիրակներին, կանոնադրությունը սահմանում է, որ «Մեծ-ի անդամ կարող են լինել ժողովրդից ընտրված, 30 տարի լրացած իրավասու ծխականները», ընդ որում «յուրաքանչյուր իր ժողովուրդը մասնակցում է Մեծ-ին իր ընտրած մեկ կամ ավելի ժամակիրակներով», ինչ վերաբերում է քվե-րին, առաջ կանոնադրությունը նշում է, որ «մինչեւ 25 հազար ժողովուրդ ունեցող թեմն ընտրում է մեկ ժամակիրակ, յուրաքանչյուր թեմ ընտրում է այնքան ժամակիրակ, որքան անգամ 25 հազար ժողովուրդ է լրացրել իր ժամակիրակները»: Կանոնադրությունը նախատեսում է, որ «յուրաքանչյուր թեմ իր ընտրելի ժամակիրակների քվեով ընտրում է անձնավորներ, որոնք փոխարինում են ժամակիրակներին, եթե նրանք որեւէ ժամանակ անկարող են անձամբ մասնակցել»: Մեծ-ին: Մեծ-ի թեմական ժամակիրակների ընտրությանը

դական գործող հայոց կանոնադրություններ, սահմանադրությունների եւ կամ ավանդական կարգերի, հրահանգվելով սույն կանոնադրությամբ»: «Մեծ ժամակիրակների ընտրության առթիվ ծագած անձատեսակ սարկազմների լուծումը ասելու է սր. էքմիածնի Գերագույն հոգեւոր խորհուրդը, կարի էղած դեպքում վերջինս ասելու է հարկավոր բացառություններ եւ հրահանգներ, իսկ Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսությունը, երուսաղեմի եւ Կոստանդնուպոլսի ժամակիրակները վճարում են իրենց ներքին կանոնադրության համաձայն:

Եվս մեկ կետ. Ամենայն հայոց կաթողիկոսի մասկան դեղումը կաթողիկոսի ընտրության համար Մեծ հրավիրում է կաթողիկոսի սեղադարը՝ Գերագույն հոգեւոր խորհրդի հետ: Կես 21. Նոր կաթողիկոսի ընտրությունը տեղի է ունենում կաթողիկոսի մասկանից ոչ շուրջ, համ կես ամիս հետո (ընդգծումները մերն են.՝ Ս. Լ.): Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրությունը կատարվում է էքմիածնի սամարում, սույն կանոնադրության 6-րդ հոդվածի համաձայն: Կես 23. Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրության կարգը որոշում է Ազգային-եկեղեցական ժողովը:

Այսպես: Որքան էլ չանդրադասանք 1945 թ. հունիսի 19-ին «ընդունված ու վավերացված» սույն

սուրվա ու նվիրագործվել են Հայաստանյայց եկեղեցու կանոններով ու դարավոր ավանդությամբ»: «Կաթողիկոսը վանահայրն է սր. էքմիածնի մայրավանհի», ներկայացնում է Հայաստանյայց առաջնական եկեղեցու վերին իշխանությունը Հայաստանի Հանրապետության ժամանակ իշխանությանը առթել: Նա «նաեւ ներկայացնում է Հայաստանյայց եկեղեցին այլ ժողովուրդներին եւ միջազգային կազմակերպությունների առթել՝ անձամբ կամ իր ներկայացուցիչների միջոցով»: Կաթողիկոսն «առաջնորդ է Այրաստան հայրադատական թեմի եւ այն ղեկավարում է իր նշանակած առաջնորդական փոխանորդի միջոցով», «հրավիրում է եւ նախագահը երկխոսությանը ժողովի, Գերագույն հոգեւոր խորհրդի եւ այլ ժողովների»: Վեհավանհի «իրավունքն է ըստ անհրաժեշտության նոր թեմեր ստեղծել, գոյություն ունեցող թեմերը մասերի բաժանել, սկսած քան թեմերը լուծել կամ արքեպիսկոպոսի միջոցով»: Կաթողիկոսը ժամանակահատվածում կարող է ձեւակում իրաւունքական եկեղեցիների ու կենտրոնների հետ՝ անձամբ կամ իր ներկայացուցչի միջոցով: Նա, «ի հարկին, մասնավոր առաջնությամբ հայրապետական ժամակիրակներ կամ նվիրակներ է ուղարկում Մայր արքայի իրավասության ներքին գտնվող թեմերն ու համայնները»: Կաթողիկոսը

րողիկոսին:

Վերադառնալով կարող է դառնալ Ամենայն հայոց կաթողիկոս: Որեւէ փաստաթուղթ կամ հասու կանոնադրություն այս հարցի շուրջ գոյություն չունի: Դիմելով, սակայն, Ս. Արք. արք. Քերեբյանի «Նյույթն» են Հայ առաջնական եկեղեցու ընտրում եւ օժուր երկխոսության ու Ամենայն հայոց կաթողիկոս» գրին (էքմիածնի, 1995 թ.): Նյույթն գրում է սրբազանը, այս հարցի ժամանակ մասամբ սահման են 1955 թ. Մեծ-ի երկրորդ նիստին Ս. Վահան արք. Կոստանյանի հայտարարությունից, ըստ որի «Համաձայն Հայաստանյայց առաջնական եկեղեցու կանոնադրության, Հայաստանյայց եկեղեցու բոլոր երկխոսություններն իրավունք ունեն լվեարելու որոշե կաթողիկոսության թեմաները»: Նա նշել է նաեւ, որ «թե եւ դեմ կարծիքների փոխանակումից հետո ժողովը որոշեց ժամանակը Հայաստանյայց առաջնական եկեղեցու հնավանդ սովորությունը եւ ընտրությունը կատարել Հայաստանյայց եկեղեցու բոլոր երկխոսությունների ցանկի վրայից»: Փաստել, որ այս կարգը գործել է թե՛ 1955, թե՛ 1995 թ. կաթողիկոսական ընտրությունների ընթացքում:

ՏԻՊՈՒՆ, ԱՆՈՒՆՈՒՆ, ԻՏԱՆ-ՏԱՍՄ-ի բողոքակից
«Ազգ» համար

Տախ խոսումներից սառը ցնցուղին անցնելու հետեւանները

Հայաստանի ճեմարություն է ով իր Լանդված սան վերականգնման հույսը ուրիշ վրա է դնում դասադասված է: Իսկ Սյունյայց աշխարհի ժողովուրդը ուղղակի ասում է. «Եթե ուզում ես մեկ տունը Լանդել, հույսով արա եւ մի արա, այդ տունն ինն իրեն կհանդիպի»:

«Պեճոն Ռիկարի» սեփականությունը դարձած կոնյակի գործարանի վարչական խորհրդի փոխնախագահ Հրանտ Բագրատյանն այդ ժամանակում գտնվելու իր առաջին ասուլիսում 1998 թ. հուլիսի 10-ին ռեզոլուցիոն հայտարարեց, թե «գյուղացիներն արդեն խաղողի այգիներն են սնկում»: Բագրատյանն, անուշաբաս եւ իր կազմից էլ դուրս գալ հայկական կոնյակի գործարար արդարացնելու համար: Նրա «ժամանակակից» հայտարարությունից ընդամենը 11 ամիս անց 1999 թ. հունիսի կեսերին, գործարանի առում վաճառել ավարտելու անմիջապես հետո «Պեճոն Ռիկարի» հանեց իր բոլոր դիմակները եւ ժողովրդին զույգ սվեց երեք մասի կոմբինացիա: Կոնյակի գործարանի ՓԲԸ նախագահ Լարենցի ասելով իրենց գործարանը ոչ մի ժամանակահատվածում փաստաթուղթի չունի Հայաստանում անցկացվող խաղողի մթերման եւ խաղողագործության զարգացման բնագավառում: Բայց մի-թե դա ի սկզբանե ժամակիրակ չէ: Չէ՛ որ այդ առում ու վաճառքի փաստաթուղթը կազմել էին իրենք՝ ֆրանսիացիները, ֆրանսերեն: Փաստաթղթի էությունը խնամով փոխարկված եւ արհեստավոր նախարարների եւ վար-

չադեց Մոնեն Դարբինյանի կողմից: Մեծի մի խումբ ժամակիրակների համառոտ դիմացները բարձրանել այդ ժամանակահատվածը հայերեն, որոշեցին հասկանալի լինի բոլորին, այդպես էլ չիրականացավ: Պատճառը միայն մեկն էր՝ ժամ առաջ վաճառել գործարանը, իսկ թե հետո ինչ էր լինելու ոչ մեկի գործը չէր:

Պարզվեց, որ «Պեճոն Ռիկարի» կմբերի այնքան խաղող, ինչքան կցանկանա եւ ինչ գներով կուղեւան: Կոնյակն 1998 թվականին մթերված 25000 տոննայի փոխարեն այս տարի կմբերի 7000 տոննա թվական, իսկ 1 կգ-ի արժեքը կիջեցնի 42 դրամով, այսինքն ընտրելի սորսային խաղողի գինը սահմանում է 60-70 դրամ: Բագրատյանն, իհարկե, այս անգամ լուր էր, համեմատյան դեղս, «մեծ մասով» այս անգամ որեւէ նշանակալից միտ չարտահայտեց: Իսկ ի՞նչ տեղ է արտահայտեց, որ հիմա էլ «սնկած» այգիները Լանդելն: Բայց որ գյուղացու մեջը դեռ չուղղված արդեն զարգվեց, ակնհայտ է:

Չի բացառում «Պեճոն Ռիկարի» վերջին ներկայացման մասին որեւէ կարծիք հայտնել, մինչեւ չեղա Արարախի Արամիլի եւ Արագածոտնի մարզերի մի բար խաղողագործական սնեւտություններում: Էքմիածնի քաղաքի, Արագած գյուղի դաշտերում ինքն Բագրատյանի մարդու սեղ դրեցին եւ ինչ մնաց ծեծեցին: Գյուղացիների համբերությունը հասած է, նրանք հուսալիված են: Այս գարնանը ոմանք վաճառել էին իրենց անասունները, իսկ շատերը ժամակիրակներ էին

վերցրել խաղողի այգիները դարասացնելու, մեխանիզմներ աշխատեցնելու, բուժումները ժամանակին կազմակերպելու համար, հույսով, որ գոնե երաշխավորված գներով կկարողանան հանձնել աճեցված բերքը: Բայց ինչպես տեսանք, տախ խոսումներին հետեւեց սառը ցնցուղը գյուղացու ֆրանսիացիներին: Թե ինչու հայ գյուղացիության համար ֆրանսիացիներին այս բացախությունը ամառվա կեսին սեղացող կարկուտի դեր խաղաց, գալիս է զուտ նրանից, որ միայն ժողովուրդը ոչ մի գաղափար չունի կառավարության որդեգրած Լանդելի կանոնադրության մասին: Իշխանավորները թված ունեն ժողովրդի վրա էլ, ազգային ճյուղերի վրա էլ: Նրանք միայն ու միայն իրենց անձնական ցանկ են հետադիմացում: «Պեճոն Ռիկարի» կարգադրողի Հայաստանի խաղողագործությունը», ասում էր «առաջնական» նախարար Վլադիմիր Սովսիսյանը: Նրանք զարգացրին, մեկ էլ տեսանք: Տեղին է հիշեցնել նախապահ Քոչարյանին, որ ուր թե շուրջ ստիպված է լինելու կրկնել ԼՂՀ նախագահ Արկադի Գուկասյանի վերջերս ունեցած ելույթը: Իսկ կապես ո՞վ է մնալու այս երկրում, ո՞վ համար են այս իշխանությունները, մի՞թե կառավարությունը միայն հարկահավաքությամբ է զբաղվելու, անընդհատ հեռանում են ժողովրդից եւ ամեն ինչը անում նրա դեմ: Ժողովուրդը կարծես դարձել է նրանց ցանցի կառավարողը:

Անցյալ տարին էլ մի բան չէր: Խեղճ գյուղացուն Քրիստոսի սան-

ջանները սվեցին, իրենցից ծուխ հանեցին: 3-4 օրով խաղողով բարձրված մեխանիզմները կանգնած էին մնում գինու գործարանների դռների մոտ, մինչեւ բերքը թթվում էր: Իսկ խաղողի ավազի վերջին 10 օրերին մինչեւ գյուղացուց 5000 դրամ չէին վերցնում, մեխանիզմ չէր մնում գործարան: Բագրատյանն այդ ընթացքում հասուկեւն երեւում էր գործարաններում: Եվ նրան բողոքել էին այդ այլանդակությունների եւ կանոնադրությունների մասին: Իսկ նա ասել էր. «Չեմ ուզում մեզ հանձնել, տարեւ, որտեղ ուզում եմ հանձնել»: Միայն այդպես: Այսպեսից հետո Բագրատյանի մարդիկ դեռ համարձակվում են գնալ գյուղերը եւ այս կամ այն սորը սնկելու ինքնազուլի կարգադրություններ անել գյուղացիներին: Երբ գյուղացիները դիմադրել էին այդ բոլորն անել ժամանակի տեսով, այդ մարդիկ արագորեն հեռացել էին գյուղերից:

«Պեճոն Ռիկարի» այս տարի սվեց է ընդամենը չորս տոննա անում «Սսխայի», «Ոսկեհաս», «Գառան դմակ» եւ «Ոկացիքելի»: Այնինչ կոնյակի համար հրաշալի սոփիակ սորսեր են նաեւ «Կանգունը», «Շահունյանը», «Մասիսը», «Արեւիկը», «Ազատեանը», Նույնիսկ «Անահիտը», «Սեղաբույրը», «Կախեթը» եւ «Հաղիսին», որոնց միջուկը գունավորված չէ եւ բավականին տարածում ունեն:

Խաղողի բերքավորությունը միջին հավելվել ընկել է 50 տոկոսով, իսկ ինքնարժեքն ավելի է բարձրացել եւ ներկայումս 1 կգ կազմում է 100-120

դրամ: Ինչ վերաբերում է մաքրասորս խաղողին, առաջ այն չլիք է մթերվի 40 ցնցից թվական գնով, որոշեցին գյուղացուց կարողանա հոգալ իր ընտանիքի նվազագույն ծայրերը, հակառակ դեպքում սեւ կարկուտի Լանդելն նոր այլի է բարձրանալու: «Պեճոն Ռիկարի» ղեկավարը խաղողի գինի իջեցումը ուղղակիորեն կապում է կոնյակի վաճառքի նվազման հետ (արտելվում 55 տոկոսով, Հայաստանում 31 տոկոսով), բայց մոռանում են խոսել արտարանի որակի մասին: Վերջերս մի առիթով բացեցի 1980-ականներին արտարված 3 ասուլի կոնյակը եւ «Պեճոն Ռիկարի» 3 ասուլի «Արարա» քրեմից: Համեմատությունը ցնցող էր: Բերքին ոչ մի բանով կոնյակ չէր հիշեցնում եւ նման էր ինչ ֆաղցրացված գոլ սոխից: Մինչդեռ 3-ասուլի կոնյակը մեզ վերադարձեց երեքմեկ անգուղական համի ու հոտի հի-ժողովությունը:

Խաղողագործության զարգացման հույսերը ի դերեւ ելան: Գյուղացին դանդաղ նվազում է իր մի կտոր հողի վրա: Խորհրդի անհասկանալիությամբ դիմում են կառավարությանն եւ Աժ նոր ղեկավարներին վերանայել կոնյակի գործարանի խայտաստակ գործարարը: Պատարի սեփականացումը գինու եւ դիմադրողների գործարաններին աշխատեցնել գործարանները, հակառակ դեպքում բնագավազել այդ գործարանները եւ վաճառել այլ մարդկանց:

ՎԱՅՈՒՆՈՒՆ ԿՈՒՐՈՒՅՈՒՆՆԱՆ

Պրն Բուայե, կարող եմ ներկայացնել Կովկասում Ֆրանսիայի արդի աղյուսակները:

Նախ մեզ է պարզաբան, թե ինչու մոտ 10 տարի առաջ հիմնեցինք Ֆրանսիա Կովկաս բարեկամության խումբը: Ֆրանսիայի դերը խաղաղության հաստատումն է այնտեղ, որտեղ դա չկա: Բարեկամության այդ խմբի նախնական նպատակն էր մերձեցնել այն ժողովուրդներին, որոնք համեմատաբար չեն աղյուսակ: Ժամանակահատվածում է հանդիպել կողմերի հետ: Նրանց դիտարկումները հազի անցելով վերադարձից հետո մենք կկարողանանք չեզոք եւ բարեկամական մթնոլորտում մեզին մի ֆաղափականություն, որը թույլ կտա խաղաղություն հաստատել:

Սյուրիանդեր, Ֆրանսիայի դիրքում մեր փոքր-ինչ երկրի մի է. երբ սերբերը հրաժարվեցին Ռամբույեից հետո շարունակել երկխոսությունը, ԱՄՆ-ի ուժերը միջամտեցին: Մինչդեռ, երբ Ադրբեյջանը ֆանիցս մերձեց փոխզիջման առաջարկները, Ֆրանսիան ձեռնարկեց:

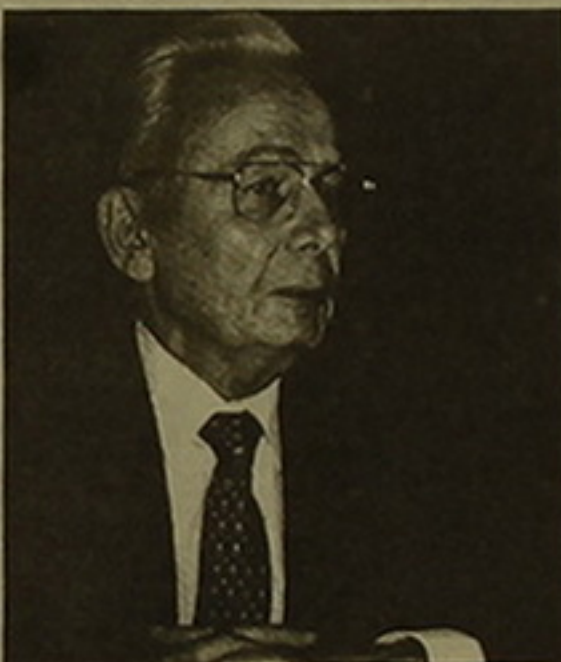
Պատերազմի վերաբերյալ Ադրբեյջանի կամ Ֆրանսիայի որևէ նախադրյալ հայտարարությունը մեզ համար կարևոր չէ:

ԱՄՆ-ի վարչակազմը վերջերս 600 հազար դոլար հասկացրեց Բալկաններում (Բուլղարիա-Մակեդոնիա-Ալբանիա) նախաձեռնողի անցկացման հետազոտություններին: Դա կարող է վերջին հաշվով հարցականի տակ դնել Բախո-Տեյիան նախաձեռնողի կառուցումը, որը կարծես թե ստեղծվել է մեզ համար կարևոր չէ:

ՀԱՐՑԱԿՐՈՒՅՑ

Ժան Բուայե. «Չենք ուզում հակամարտության նոր օջախներ ստեղծել»

Շուկիսի 20-ին Երևան կայացրեցի Ֆրանսիայի Սենատի նախագահ Էրիստիան Պոնսլեն: Նրան ուղեկցողների թվում կլինեն Սենատի Ֆրանսիա-Հայաստան, Ֆրանսիա-Վրաստան եւ Ֆրանսիա-Ադրբեյջան բարեկամության խմբերի նախագահները: Վերջին խմբի նախագահ Ժան Բուայեն միաժամանակ Սենատի Ֆրանսիա-Կովկաս բարեկամության խմբի նախագահն է: «Ազգի» փարիզյան թղթակիցն օրերս հարցազրույց ունեցավ նրա հետ:

Ժան Բուայե, Ֆրանսիայի Սենատի նախագահ:

Կին ինչու եմ Սենատի նախագահին խնդրել Կովկասի երեք երկրների հետ բարեկամության խմբերի նախագահներին ընդգրկելու մասին: Պրն Բուայե, Ֆրանսիա-Վրաստան խմբի նախագահն է, որն Ուղեկցող Ֆրանսիա-Հայաստան խմբին, իսկ ես Ֆրանսիա-Ադրբեյջան խմբին: Սենատի հանդիպումներ են ունենում եւ պարզաբանում են շալիս: Չեք խումբն ի՞նչ չափանիշների վրա է հենվում իր ֆաղափականությունը սահմանելու:

Պրն Բուայե, Ֆրանսիայի Սենատի նախագահին, այնտեղ էլ էլիսեյան դաշտի մակարդակով ընդունել ենք Ֆրանսիայի, Վրաստանի եւ Ադրբեյջանի ներկայացուցիչներին: Նախագահ ժակ Երանկան ամեն ինչ գործի է դրել ժողովուրդներին մերձեցնելու համար, բայց մեզ էլ խոսում ենք, որ չի հասնել նպատակին: Ես ինչու հանդիպել եմ որն Բոչայանի հետ, երբ նա վարչապետ էր: Նա արժանավոր մարդ է:

Դուք հավանաբար կլինեք հուլիսի վերջերին Կովկաս այցելող դաշնակցական դաշնակցության կազմում: Որտեղ են այցի հիմնական նպատակները:

Ֆրանսիացիները, Ֆրանսիայի Չանոթեթությունը զգայուն են Կովկասի խնդիրների հարցում եւ մտադրված փորձել են այնտեղ մերձեցման հասնել երկխոսության միջոցով:

Ավստրիա ընդգրկել մեզ է, եւ մենք չենք ուզում, որ Կովկասում կայծերից կրակ բռնկվի: Ինչու մեզ գիտեք, եվրոպացիները մեծ դժվարությամբ հարթահարեցին Կոսովոյի ճգնաժամը: Նրանք չեն ուզում անհարձ մնալ Կովկասի խնդիրների հանդեպ: Սենատ այդ երեք երկրների շարքեր մասնախառնակների հետ լինելու համակցության կանցկացնում եւ կիրառենք համակցության մեջ գտնվել, ֆանգի Մինսկի խումբը, չնայած գործադրած ջանքերին եւ ուսումնասիրված ֆրանսիական համաձայնագրության որակին, մինչեւ օրս չի կարողացել ակնկալվող լուծումը գտնել:

Առաջարկությունները մերժում է Ադրբեյջանը եւ ոչ թե Ֆրանսիան:

Երբ ես խոսում եմ Ադրբեյջանցիների հետ, ինձ ասում են, թե դրանք մերժում է Ֆրանսիան, իսկ երբ խոսում եմ հայերի հետ, հակառակն են ունենում: Մի՞թե ոչ ոք մեղավոր չէ:

Ժամանակը չէ՞ արդյոք Ռամբույեի օրինակով միջազգային խորհրդածողով կազմակերպել Կովկասի հակամարտության վերաբերյալ:

Նախագահ Պոնսլեն եւ շարքեր խմբերի նախագահները նախ հուլիսի վերջերին կայացնեն Կովկաս: Բացի դրանից, որն Պոնսլեն հայտարարել է, որ սեպտեմբերին կամ հոկտեմբերին խորհրդածողով է անցկացվելու Փարիզում կամ որևէ այլ վայրում, եւ երեք նախագահները դրականորեն են արձագանքել: Պոնսլեն նա

սիան ձեռնարկեց մնաց: Սերկայումս Ֆրանսիայի դաշնակցությունները ձգտում են գնալ Կովկաս եւ աղյուսակ կողմերին ընդունել Փարիզում: Առայժմ ես կանխակալ կարծիք չունեմ կողմերից որևէ մեկի մասին:

Չեք կարծիքով, ի՞նչ ընդհանրություններ կան Բալկանների եւ Կովկասի հակամարտությունների միջև:

Չի ասի, թե երկու հակամարտությունները նման են, բայց կընդգծել, որ մենք չենք ուզում Բալկանների փորձը կիրառել Կովկասում, մասնավորապես բարեկամ երկրների նկատմամբ:

Կարեւորն այն է, թե որն Պոնսլեն ինչ հետադարձություններ կան իր կովկասյան ճանապարհորդությունից: Այնուհետեւ կարեւոր է Փարիզում լինելու սկզբում Մինսկի խմբի համաձայնագրից հետո զանկությունը:

Ադրբեյջանը կհամաձայնի՞ մասնակցել լինարկմանը:

Առայժմ չգիտեմ: Բանի որ որոշեցինք Կովկասի խումբ ստեղծել, դա ճանաչում այն էր, որ ժամանակին զգում էին խնդիրների առկայությունը, եւ միակ խելամիտ, արդյունավետ ու մարդասիրական լուծումը կլինեք միաժամանակ երեք երկրների հետ գործ ունենալը, ֆանգի որ նրանք առհավելս միասին են աղյուսակ:

Վերջին ամիսներին Ադրբեյջանը քիչախ է դարձնում մեր Ռուսաստանին, մեր էլ Չինաստանին, երբ խոսել է բացվում Ֆրանսիայի հետ զենքի վաճառքի մասին ձգտելով վերջինիս մեկուսացնել Երևանից եւ միջազգային առաջնությունում: Դա նրան ըստ էության չի հաջողվում, ֆանգի որ Ադրբեյջանի ռազմավարական գործընդերս Վրաստանը վերջերս խոսակցել էր, որ Ֆրանսիայի ռազմական ներուժի աճը զուտ դաշնակցական բնույթ ունի: Բավի եւ նա կարծեցալ դաշնակցության այդ խափանիչ աշխատանքը չի հանգեցնի ռազմաքաղաքական դաշնակցության ստեղծմանը, որով կլիցեցնեն սառը դաշտերում ինչ ժամանակները:

Բնավ չեմ ընդունում Չեք միջոց, որը նախատեսվում է, թե ես դաշնակցություն եմ Ադրբեյջանին եւ մեղադրում Ֆրանսիային: Իմ ուզածը լուրջ երբ կողմերից որևէ մեկը խաղաղության ձգտում չունի, աղյուսակ դաշնակցություն: Մի կայծը բավական է, որ կրակ բռնկվի: Արդ, մեր առաջնությունը ոչ թե բոցերին նայելն է, այլ, ավելի ռուս, կայծը կազմակերպել:

Ադրբեյջանի դաշնակցության նախադրյալը, այդուհանդերձ, ուսական մի քերթում կգեղ է խնդիր ուժով լուծելու հավանականությունը:

Ես մեծ կարեւորություն չեմ տալիս Ադրբեյջանի արաբներին գործերի կամ դաշնակցության նախադրյալների խոսքերին:

Այնուամենայնիվ, դրանք դաշնակցական անձի՞ նախադրյալ խոսքեր են:

Ե՛նչ կասե՞իք այդ մասին:

Իր նախնի ու զազի դաշնակցությունը Ադրբեյջան, անկասկած, ավելի հարուստ է, ֆանգի Ֆրանսիայի ու Վրաստանի: Բայց այդ երեք երկրներից մեկն է կարողանալ լեզու գտնել, որովհետեւ իրենց սարածներով նախաձեռնողներ անցկացնեն եւ Երևանը ստանան: Եթե նրանք հասնեն այդ արդյունքին, ուրեմն ամեն ինչ ընթացել է:

Այդ ընթացում կարահայե՞՞ք Չեք նախադրյալությունը նախաձեռնողի ուղեգծի վերաբերյալ:

Կարծում եմ այո, ֆանգի ուզում եմ արահայե՞՞ք մեր կարծիքը եւ մարդիկ վերհիշելու իրականացում:

Այժմ, եթե կուզե՞ք, անդադարումս Ֆրանսիայի ցեղասպանության ճանաչման օրհնագրին, որը փաստորեն մեկ տարի քաղված է Մեմասում: Ի՞նչ է մտածում այս ամենությունը:

Սերկայի սոցիալիստական մեծամասնության ներկայացուցիչ արտոնաբար հայտարարել է, որ Ազգային ժողովի նախաձեռնությունը «իրավաբանորեն վիճելի է, ֆանգի խորհրդարանը չի կարող վերաբերվել արահայե՞՞ք ավելի ֆանգի 80 տարի առաջ մեկ ուրիշ երկրում տեղի ունեցած դաշնակցական դեմոկրի մասին»:

Ուրեմն օրենսդիր չի՞նք էլ զբաղվի ճանաչման հարցով:

Այո:

Այդ դեմում ինչու՞ ԱՄՆ դա արե՞ց:

ԱՄՆ արեց ինչ ուզում էր: Նա ցեղասպանության ճանաչման օրհնագրի նախադրյալները: Բայց ի՞նչ կլինեք, եթե օրհնագրի լիցենզիայի քոլոր վայրերի համար, որտեղ ցեղասպանություններ են կատարվել: Առաջին առաջադրյալն արհեստականորեն զերմափայլում եւ Ֆրանսիայում միջոցավոր գոհեք եղան: Իսկ այսօրվա ԱՄՆ-ում մի՞թե ցեղասպանություն չի կատարվում: Չեմ կարծում, թե 80 տարի առաջ տեղի ունեցած դեմոկրի արժանությունը խաղաղություն կհաստատի աշխարհի որևէ անկյունում: Այնտեղ որ, մենք չենք ուզում եվրոպայում ստեղծել հակամարտության նոր օջախներ:

Չե՞տաբար Դուք դրական մտեցում չունե՞ք այդ ճանաչման հարցում:

Այո, ֆանգի որ դա ոչինչ չի ծառայում:

Բայց ԱՄՆ Սենատից ավելի համարձակ գտնվե՞ք, ֆանգի վերջինս կարող էր որոշում ընդունել առանց վարչապետի համաձայնության:

Սենատն ԱՄՆ չափի համարձակ է, բայց ավելի ցած է խորում:

Դուք դաշնակցությունում ե՞ք 400 հազար ֆրանսիացիների զգացումները, եթե Սենատն օրհնագրի թաղելու ռազմավարություն որոշե՞ր:

Սենատը կանի այն, ինչ ուզում է: Սենատում ես մեծամասնության մեջ եմ մտնում, որը չի նախկինում ԱՄՆ մեծամասնությանը: Մյուս կողմից, սերը վարչապետն է, կա նաեւ արտոնաբար: Նրանք հայտարարություններ են արել: Սենատը չի կարող անտեսել դրան:

Ուրեմն մե՞ք է ջնջել արդարության գաղափարը...

Սենտ կոչված չենք հավասարակշռի դաշնակցության դեր խաղալու:

Բայց մի ամբողջ ժողովուրդ է բնաջնջվել...

Ես երբեք չեմ ասել, թե ցեղասպանություն չի եղել: Ես ընդունում եմ այդ իրողությունը: Պարզապես ասում եմ, որ միջազգային բարդ իրավիճակում չարժեք կրեք բողբոջել: Եթե մենք այս կամ այն հարցում կոտե դիր բռնե՞նք, աղյուսակ կդառնա իրականություն: Իսկ ես դա չեմ ուզում:

ԱՐՄԵՆԻԱ ԱՎՈՅՑՆԸ Փարիզ

Դեմիտրիկի այցը Իսրայել

Շուկիսի 14-ին Թուրիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիտրիկը դաշնակցական այցով ժամանեց Իսրայել՝ ի դաշնակցական զարմանքը նախագահ Էզր Կայցմանի Թուրիա կատարած այցի: Վարչապետ Բարաքի հետ դեմիտրիկը համախոսեցինք հետո Դեմիտրիկը հայտարարել է, որ իր երկիրը կողմ է Միջին Արևելյան խաղաղության գործընթացի վերականգնմանը, կոչ է արել սասարել դաշնակցության ժողովուրդին իր օրինական իրավունքները ձեռք բերելու համար:

Դեմիտրիկն ուղեկցում է մեծ դաշնակցություն 150 արդյունաբերողներ, ներդրողներ եւ գործարարներ, որոնք ջանակառնում են մասնակցել թե՛ սարածաբանության, թե՛ դաշնակցության խոսքը ձեռնարկումներին ներառված լինելու, ջրացանցերի, մայրուղիների, կենտրոնական, քրի եւ այլ ոլորտներում:

Թուրիական աղյուսակները կեղծ են, որ նա քաղաքացիությունները դրական էին Բարաքի հետ, որը նրան վստահեցրել է, թե Միջին Արևելյան խաղաղության շարունակումը չի ազդելու քուր-իսրայելյան ռազմավարական գործընթացի վրա Միջին Արևելյան Արևմուտքի եւ Եվրոպայի հետ համագործակցելու հույսով: Ըստ նույն աղյուսակների, Բարաքը հավաստեցրել է, որ իր նոր կառավարությունը շարունակելու է 2 կողմերի մեծամասնական եւ ռազմական համագործակցությունը: Իր հերթին, Դեմիտրիկը Իսրայելի վարչապետին ու նախագահին ներկայացրել է Չուկիսիայի Իսրայել վերջին զարգացումները: Կողմերը անդադարեցրել են նաեւ Իսրայի իրարահարյուր զարգացումներին: Թուրիայի նախագահը մեկնելու է նաեւ դաշնակցության սարածներ եւ Չորդանի հանդիպելու ինձնավարության նախագահ Յասեր Արաֆատին եւ քաղաքացի Աբդուլահ 2-րդին:

Ավարտվեց 20-րդ դարի աֆրիկյան վերջին զագաթածողովը

Շուկիսի 14-ին Ալժիրում ավարտվեց «Աֆրիկայի միասնության կազմակերպության» (ԱՄԿ) եռօրյա 35-րդ զագաթածողովը, որի ընթացքում լինարկվել են մայրցամաքի ամենավաճակալոր թղթածրարները: Այս ծիրում ստորագրվել է անարկելության դեմ դաշնակցություն մի համաձայնագիր: Չասկանական է, որ Աֆրիկայի առաջնորդները որոշեցին չմասնակցել որևէ զինվորական հեղաշրջում: Միեւնույն ժամանակ, նրանք որոշեցին հարգել զաղաքացիության թողած սահմանագծերը, որովհետեւ դա իրենց օրհնագրի մասն է: Նրանք խաղաղությունը Աֆրիկայում: Նրանք հե՛տադրվել են Երվոպայի արտոնաբար հակամարտությանը նույնուհանդերձ: Երբ 2 երկրների խոսուող՝ հնարավոր ամենավաճակալոր ժամկետում սկսելու խաղաղության բանակցությունները: Գագաթածողովը համաձայնեց է նաեւ առաջիկա ամիսներին եզրափակելու անցկացնել Եվրո-աֆրիկյան համաձայնագիր: Իսկ կրիան հրաժիրելու է աֆրիկյան արտադրող մի զագաթածողով, որը կվերաբերվի ԱՄԿ-ի խաղաղության փոփոխմանը: Աֆրիկացի ղեկավարները լինարկել են նաեւ իրենց մայրցամաքի հույսով ավանդական մյուս խնդիրները՝ մարդու իրավունքները, երաժշտ եւ այլն: Գագաթածողովին մասնակցել են ռուրը 40 աֆրիկյան ղեկավարներ:

Չինաստանը կդառնա զբոսաբերության երկիր

«Չոսաբերության համաշխարհային կազմակերպության փորձագետների ջնյալներով, 2000 բնակչուն արձակուրդը անցկացնելու նպատակով Չինաստան կայցելի 100 մլն մարդ: Այդպիսով Չինաստանը կդառնա զբոսաբերության խոսորդություն երկիր: Առայժմ այս բնագավառում առաջնության դաղինի դաշնակցություն է Ֆրանսիային, ուր անցյալ տարի այցելել է 70 մլն զբոսաբեր: Նրան հաջորդում են Իտալիան, ԱՄՆ-ը, Իսպանիան եւ Սեբերիան:

Սուիսարսն «դայաբուս» է աղյուսության դեմ

Այս տարվա մայիսի 24-ին ամերիկյան «Ջայն» հանդեսը գրել էր, թե Ինդոնեզիայի նախկին նախագահ Սուիարսոյի եւ նրա ընտանիքի ունեցվածքը գնահատվում է 15 մլրդ դոլար: Սուիարսոն դա համարում է զոդարություն եւ դաշնակցական կարգով հանդեսից արդեն դաշնակցություն է 27 մլրդ դոլարի հասնուցում վճարել իրեն: Նախկին նախագահի փաստաբանն այդ գումարն արդարացի համարելով ասում է. «Իմ համախորհրդ ուզում է դրանով Ինդոնեզիայի ժողովուրդին օգնել դաշնակցության աղյուսության դեմ»:

ԳՐԻՆԸ

Ամենուր վստահ է պահված, ամենուր սազնասլ կա

«Խորհուրդ Վարդանանց», «խորհուրդ վաղվա օրվա սեմին», «Մեր ուխտը», «Եկեղեցին հայկական», «Ռեվիզիոն աթերնամ» կանցա-օրասորիաների խորագրերից իսկ հորդում է խնկարկությունը, հավասրը, նվիրական սերը յուր երկրի, ժողովրդի նկատմամբ:

Այդ խորհուրդները զգացումներ, դրանցով ծփացող արաշագործության կրողներից էր իսկական ի-

ների համար երաժեշտություն, ներառյալ բազում երգեր, խմբերգեր, դարերգեր, «Թիթե» օղերա-բալետը:

Ամենին չէ, որ վիճակված էր յուր ստեղծագործությունների իրեն գնահատանք արժանանալ Արամ խաչատրյանի դրվասանին «...աս հեռավորի, աս դուրսիստից, աս հարուստ գործեր են», արդա եւ Գալասանի կոմպոզիտորների միության «Կոմիտաս» ժամանակին 1981-ին առաջինը սրված սփյուռփայ

համար համայնքում էր երգչներ, նրանց սովորեցնում, վարժեցնում նոսազվածը կենդանի հնչյունի վերափոխելու: Մեծ վարժան էր զգայուն, սրվող սրտով եւ սրի թրթռով իր ծայրահասարած ծեփերով ունկնդրին բաշխելու ծիրով:

Իրեն մեներգիչ բեմահարակ չէր բարձրանում, բայց ամեն մի երգչի հիացումը կառաջացնում, եթե այդուրեք վարվեր:

Երգում էր միայն, երբ յուր հուզա-

Սոս Սարգսյանի մոտ հազար մարդ հազար անգամ գնացել է, ասը հազար հարց տարադրել, ինձն էլ, ճարահասյալ, հարյուր հազար խելով ու սիրուն լուսաստիան է սվել: Ինչ մեղքս բացեմ, մեկ-երկու անգամ ես էլ եմ այդուր եղել: Բայց իմ հի-եղությունից երբեք դուրս չի գա սովորական մի օրը, երբ ես առանց հարց տալու՝ լուս ստած մի անկյունում սուրճ էի խմում, ծխում, ինձը կարեն Ջանիբեկյանի հետ Քենթի ծղակված, ժամանան սեսարան էր փորձում: Ուզում էր «Լիր արևան» բեմ հանել: Գինգ սարի անցավ, այդուրեք էլ ներկայացումը չեղավ: Սակայն մնաց բեմադրության այս հասվածի փորձի հիեղությունը: Սոս Սարգսյանը աս բան է ասում, եւ ոչ միայն Լիր արևանի եւ Լիր արևայի ժամանակների մասին...

- Գա... չէ... այո... ոչ... Գայոց խոս-

- Եարժման մեք ես, անվերջ արժման մեք ես, փոքրիկ ես սարևում, չես բողոնում ոչ մի բան հանգիստ մնա, ոչ մի բան... էղոմե է, չէ, կարեն... Բառը, բառը մի հեղեղով կարեն... Սեմի դեմ չեմ կարողանում մսնել Եստփրյան աշխարհը: Իսկ այնտեղ կրեք են, կրեք, կրեք: Կործանումներ են: Վերադառնալ ինձը Լիրն ո՛վ է: Կովոդ է, մարտնչոդ է, չէ, չի հասվում, այս անարդարությունների հետ չի հասվում: Դասադարձված մարդ չկա, չէ... Թե՛ կա...

Կարեն Ջանիբեկյանն այն կարծիքն է, որ Եստփրյան բոլոր կերպարներն էլ դասադարձված են:

- Այո՛, - ասում է Սոս Սարգսյանը, զուգե դասադարձված են, բայց ոչ ոք չի հասվում: Բոլորը կովում են, չեն հասվում... Այս փոքրիկով կրեքով, հույզերով հարուստ ա-

Տիշողությունն իբրև սեզ ու վահան

մասով երաժեշտի Գամբարձում Պերոյանը:

Նաեւ այս աշխարհում երկար հանգրվանեց 1905-ից (մայիսի 28) 1999-ը (մարտի 13):

Գազիվ 4 տարեկան էր, որ Ադանայի 1909-ի քաղաքի արյան ծովից դուրս լաւվեց իբրև ասվածային կամփ ու գործության սրբանշան ընդդեմ բոլոր բարբարոս արարների:

Գալանարար, «Գամբարձում» անունն իսկ 78 հոգիներից Երթայված ու ողջախոյտող արված գերդասանից փրկված միակ գառն Աստու լիտի համարածը վեր, դեմի կյանք, հոգեւոր անմահություն երաժեշտանյունների մեջ բյուրեղացած:

Իր 7000-ամյա ասվածադարձեւ երկրից դիվային մայրով սարագիր դարձած ո՛ր հայի կյանքն է, որ կարելի չի ինչի ասանդական համարել: Գամբարձումն էլ անցավ Ադանա-Գալեո-Աթեն-Բեյրութ-Քոստանով: Բայց դա մի ճամփա էր, որ «հացիվ կեցիվի» մեջ լինելով զուտ, խստաբարո, սակավադաս, սակայն շոյալ էր, հորդառաս, բազմաբեղուն իր հոգեւոր-բարոյական բերանաստիքով:

Աստաբեզ իջան երգափնջեր: Սայաբ-Երվանի անեղանակ մնացած ուր բանաստեղծությունների հրաշալի երաժեշտությունը, բյուրավոր երգեր, զուգերգեր, խմբերգեր Թեմեյանի, Վարուժանի, Թումանյանի, Իսահակյանի, Սեւակի, Շիրազի եւ այլոց երթվածներով: Նվագարանային երաժեշտություն, ջութակի, քավչուրակի կոնցերտներ, ջութակի լիտներ: Օղերաներ, օրասորիաներ, կանցաներ սկզբում քվարկվածներն ու «Արեգնազան» օղերան: Մանկական հոգին ազնվորեն դարբնող, ազգի արդարան ու ճակատագիրը կանխորոշող մանուկ-

խարիզ դուրս ժայթելու եզրագծին էր հասնում:

Ես այն երգանկներից եմ, որ Բանց ըմբոխնողը եղա նրա անմոռանալի երգեցողության: Ինչու երբեք չէր «Անորը», «Կանձեւե, Տղաս»-ը Թեմեյանի անընդօրինակելի խոսակցությունով:

Կանչեմ, տղաս...
Այնուր քայ է, քայ աշխուն պես
Խեղճ, խարված սիրուն...
Մտքին մեջ հանկարծ, ծանր
արցունքներ
Ալեկ կը գորին...

Ինչու եւ արասանում այդ «կզորին»-ը կարծես հաս-հաս մարգարիտներ էին գլորվում երկնաշաղախ այբերից...

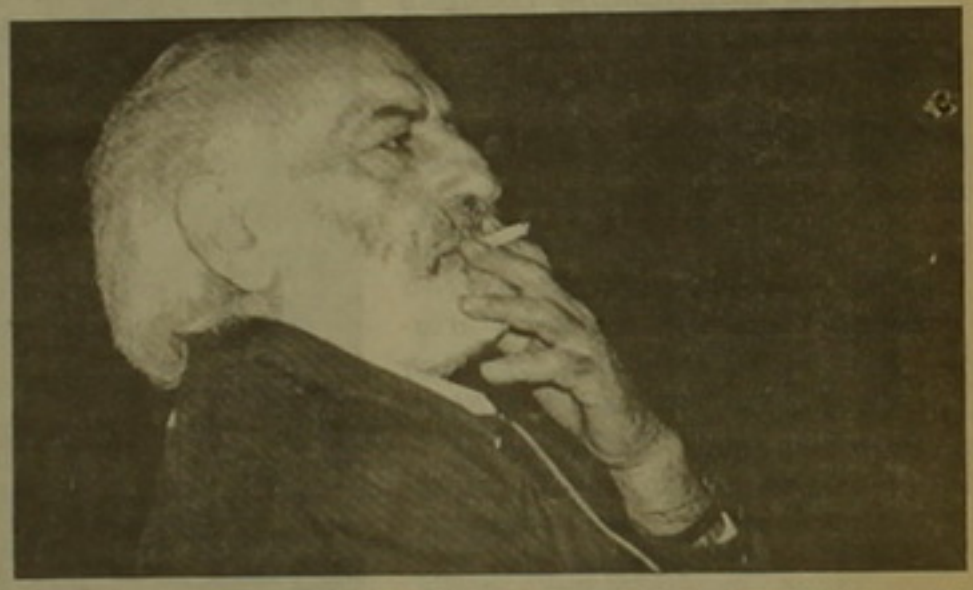
Գամբարձումը լայնախոհ էր եւ յուր ազգային-խաղաղական հավասարմով ու հայացմամբ: Նա եղավ Ռամկավար Ազատական կուսակցության երկարամյա ու գործուն անդամը մի քան մնալով լուսնեփ վրա: Եվ թող նրա մախուր հոգին համազգային ազնվաբարո, անխաբե, անհորոք, իրական միասնության լուսնադարձը լինի հայ ժողովրդի համար:

Ես կուզեմ վեր խոյանալով Գամբարձում Պերոյանի լուսավոր հիշատակից, հղել նաեւ հանընդիանուր մի լուսնադարձ մեզ հայերիս:

Հիեղությունը հայի ու Գալասանի ամենախոցելի վահանն է: Ուրեմն, մի քան բարձր լուսնեփ այն բունայաց նիզակների ու սրերի դիմաց:

Ավելին, նա ոչ միայն վահան է, այլեւ սեզ, որ կարող է եւ լիտ է մխրձվի ուրացողների, աղերասների այլի ու սրի մեջ արթնացնելու համար եղելությունները, խիղճը, ճեմարությունը, բարոյականությունը, ասվածայինը...

ՅԵՏԵՄԱՐ ԲՐՈՒՏԵՐ

Իր աս խորք ունի, երանգն անգամ կարող է փոխել իմաստը... Խնդրում եմ բարեկամար... Կարեն, այս նախադասությունը կարելի է նաեւ ուրիշ կերպ ասել, չէ... «Գա...» եւ դու ես, հա՛... Կոչիվ է ուզում անել, սկանդալի է ձգում: Կարեն, կասում ո՛նց է մկան հետ խաղում, խաղ անում: Դու Իո խոսեմն այսուրեք ասա. «Մի անգամ, մի լուսնակալեք, մի լուսն արձողու, ծանծաղամիտ, ողորմելի, կեղտոս գուլոյա հազնող, սրիկա, երկչոս, դոռնկորդի...»... Եսկայացիա արա, խաղա, խաղա հետք... Սա բարձր է, բարձր չէ: Մարդ մարդուն է ստանում... Գիտեք է, խառնվել են իրար, ամեն մի արձումը հղի է հազար ու մի վստահներով: Մարտի է, սարսուռ է... Զգիտե՛ք, թե ինչ վստահ է լուսնակալ ծեղ համար: Վստահ անորոշ է: Լորից եմ ուզում հիեցնել, որ փախնոս, բոլոր մարդիկ չկան, չեն կարող լինել: Եստփրի գործող անձինք այդուրեք չեն: Զգիտե՛ք, թե ինչ ինչուսիս՝ մարդ է եղել, բայց ինչ որ ստեղծել է, ստեղծել է անակալան, ճշմարտուր լիտ... Անլուսի հրձկնում է, երբ կտորը հաջողվում է, հրձկնում է երեխայի լիտ...

խարհում բոլորը դայալի մեջ են: Օդն ինչ-որ լցված է, հիմա դայալելու է...

...Մի փոքր ընդմիջում են անում, բայց կրկին «Լիր արևայի» շուրջ են մտնում, թեւ առաջին հայացից կարծես այս օրերի մասին է խոսում Սոս Սարգսյանը:

- Թատրոնը նյութի դիմադրողականության դասերն է քելադրում: Պե՛տ է հաղթահարել: Արժանացրե՛ք մե՛ն ինչ լիտ է իր մեջ աղբի: Խառն ժամանակներ են: Եթե զուգահեռներ անցկացնենք, կեսնենք, հսկա երկիրն էլ բաժան-բաժան եղավ: Փոխվում է ամեն ինչ, փլուզվում է, հինգ գնում է, սեղը նոր բան լիտ է գա: Գալեոյանական բեման է նաեւ՝ լուսնի եւ բարոյ բեման: 20 տարի առաջ լիտ է խաղայի Լիր: 10-12 Լիր են սեւել: Ինչուսիս՝ մարդ է ասել՝ դա մի գազար է, որին աստեր են ուզում հասնել, բայց ոչ ոք չի դեմ չի հաջողվել... Եւս բարդ գործ է, իր մեջ ինչ-որ բախում, խաղալի բան ունի...

Ավստ, որ Սոս Սարգսյանը բեմ չի բարձրացել դեմ: Ավստ: Եւս բան են կորցնում:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱՆՏՆԵՐ

Կարկասչող ու թուլիչ գույներ

Գեղանկարչուհի Արեւիկ Սկարչյանի անունը թեւ դեռ արվեստներից նեղ Երանակներին է հայտնի, սակայն այդ կերպի համար համարվում ու սեր վայելող անուն է դարձել: Արեւիկի լուսնակներից ասես ծորում է մեղմությունը, գույները կարկասչում են զուլայ ջրերի նման: Արեւոս են նրա ստեղծագործությունները, հարազատ ու ճալ զգացումներ արթնացնող: Դեռ մանկությունից սիրելի բնադասակները, վերահարում էր առակերական սեւերի էջերում: Նկարչական ունակությունները առաջինը նկատել են վանեցի ճարտարապետ ու դաստիարակ Երեմյանը: Սեւերն արժանի անվան գեղարվեստի ուսումնարանի գեղանկարչության բաժինն ավարտելուց հետո աշխատանքի է անցել Էջմիածնի Եղիշ Թադեոսյանի անվան մանկական գեղարվեստի դպրոցում, ուր այժմ էլ դասավանդում է: Իսկ ցուցահանդեսների մասնակցել է դեռեւս ուսանողական ճարտարագիտության, ճիշտ է, համեսությունից դեռեւս անհասական

ցուցահանդես չի ունեցել, սակայն կասարողական այն մակարդակը, որ առկա է նրա կտավներում, ամբողջովին հնարավորություն է ստեղծում

արվեստասերներին ներկայանալու իր հատուն բոլոր կտավներով: Այդ դասանցն են արահայտում իննասիտ այն ստեղծագործությունները, որոնք ցուցադրվեցին Էջմիածնում ու երեւանում կազմակերպված մի խումբ Երեւանի նկարիչների գործերի ցուցահանդեսներում:

Արեւիկը սիրում է ստեղծագործող մանուկների, սիրում է անկեղծ ու մախուր նրանց աշխարհը, սակայն այդ զբաղմունքից դուրս նա ունի մի աշխարհ, որը միայն իրենն է, իր մտնունների, գույների հետ զուգելու, ներենվելու եւ երկնելու մի աշխարհ, որը նաեւ մերն է դառնում: Սերը դասային ծաղիկների, դողանջող աղբյուրների, Գալասան աշխարհի անմասն սեսարանների հանդեպ նրա ստեղծագործությունների ակունքն է: Այդ են վկայում նրա «Ճարտիկներ», «Արարում», «Գաղղղություն», «Դիմանկար» եւ մյուս գործերը:

Առաջիկայում նրա անհասական ցուցահանդեսի ակամասեղ կլիներ:

Մ.ԴՐՈՒՄԻ ՏԵՐՏԵՐԵՐ

Բարիտն Արմեն Դիլանի համերգը Երուսաղեմում

Երուսաղեմի հայկական ծեմարանի Մանուկյան դահլիճում, մոտ 200 ունկնդիրների ներկայությամբ, բարիտն Արմեն Դիլանը հանդես է եկել համերգային հեռավոր ծրագրով: Կատարել է Վերդիի, Կոմիտասի եւ Ռոսինիի ստեղծագործություններից, հաղորդում է «Արմենյն միտր սիեթթեթթ» Երուսաղեմի երաժեշտական կասարումից հետո նա ամփոփ ներկայացրել է դրա ստեղծման լուսնությունը:

Դիլանն իր երաժեշտական նախնական կրթությունը ստացել է Մասնուրի կոնսերվատորիայում: Այնուհետեւ ավարտել է Քոստանի կոնսերվատորիան, որտեղ ստացել է մագիստրատի ասիտան: Բրոք ժամանակ աշխատել է որդեք Քոստանի կոնսերվատորիայի ռեկտորի օգնական, աղա կասարելագործվել է Իսայիայում:

Ավակերել է աշխարհառայալ բարիտն Ալոդ Պրոսիին:

Գամբարձ սեղի է ունեցել Թորոլտ ար. Մանուկյանի բարձր հովանավորությամբ:

Ս. Օ.

